

KAKSI KIRJAA KANNABIKSESTA

Suomen kielellä ei liene julkaistu ainnuttakaan tieteellistä teosta kannabiksen terveysvaikutuksista. Myös muuta tasokasta materiaalia on niukasti. Niinpä kansalaisten ja viranomaisten on vaikeata saada asiallista tietoa kannabiksesta. Aihepiiriä koskevien sanomalehtikirjoitusten ja TV-ohjelmien heikko tiedollinen taso on vastaansanomaton todiste siitä. Monesti jopa sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset esittävät virheellisiä tietoja kannabiksesta. Puhumattakaan poliiseista, poliitikoista ja toimittajista. Yhteiskunnassamme ei liene monta aihepiiriä, joista keskusteltaisiin yhtä vähäisin tiedollisin eväin. Alkoholin osalta tilanne on täysin erilainen: tutkittuun tietoon perustuvaa materiaalia on saatavissa lähimmästä kirjastosta tai Alkon myymälästä.

Kannabista koskeva ulkomainen tutkimuskirjallisuuskin on meillä kiven alla. Tässä kirja-arvostelussa tarkastelemistani perusteoksista Harold Kalantin, William Corriganin, Wayne Hallin ja Reginald Smartin toimittama *The health effects of cannabis* oli lainattava British Librarysta, Lynn Zimmerin ja John Morganin *Marijuana myths* marijuana facts oli ainoastaan yhdessä suomalaisessa tieteellisessä kirjastossa.

Ensiksi mainittu teos (Kalant & al. 1999) sisältää perusteellisen esitelyn ja arvioinnin kannabiksen terveysvaikutuksia koskevasta tutkimuksesta. Teoksessa olevat artikkelit tehtiin alun perin WHO:n toimeksiannosta, ja niitä koskeva tiivistelmäraportti ilmestyi joulukuussa 1997. Artikkelit päätettiin kuitenkin julkaista myös kokonaisuudessaan ja kirjoittajia pyydettiin ke-

vällä 1998 päivittämään artikkeleinsa uusimman tutkimustiedon mukaisiksi. Mukana oli toimittajien lisäksi kaikkiaan 21 eturivin tutkijaa eri puolilta maailmaa.

Kirja jakautuu johdannon jälkeen neljäntoista varsinaiseen sisältö-lukuun: 1. lääketieteellisen ja psykologisen kannabistutkimuksen metodisia kysymyksiä, 2. kannabiksen kemia ja farmakologia, 3. epidemiologinen kannabistutkimus, 4. akuutit vaikutukset keskushermostoon ja käyttäytymiseen, 5. kannabis liikenteessä, 6. pitkäaikaisvaikutukset keskushermostoon, 7. kannabiksen käyttöön liittyvät mielen-terveyshäiriöt, 8. vaikutukset soluihin, 9. kannabis ja hengityselimistö, 10. immunologinen kannabistutkimus, 11. kannabis ja lisääntyminen, 12. kannabis ja raskaus, 13. vaikutukset verenkierto- ja ruoansulatuselimistöön, 14. terapeuttiset vaikutukset. Kirjassa on lisäksi päätösluku, jossa vertaillaan alkoholin, kannabiksen, nikotiinin ja heroinin haittavaikutuksia mielenkiintoisella, yllättävälläkin tavalla.

Näin laajan teoksen sisältöä on mahdotonta esitellä seikkaperäisesti lyhyessä kirja-arvostelussa. Kannabiksen haittavaikutuksia koskevat tutkimustulokset ovat yleisesti ottaen ristiriitaisempia kuin alkoholi-haittoja koskevat tutkimustulokset. Keskeisin terveyshaitta lienee riippuvuuden kehittyminen: 10–20 prosenttia kannabista elinaikanaan käyttäneistä henkilöistä tulee riippuvaiseksi. Kyseessä ei kuitenkaan ole voimakas fyysinen riippuvuus alkoholin ja heroinin tapaan vaan lähinnä psyykinen riippuvuus. Skitsofrenian puhkeaminen siihen ennestään alttiilla henkilöillä ja hengi-

tyselimistön sairaudet ovat myös mahdollisia. Lisäksi akuutin kannabispäihtymyksen aiheuttamat kognitiiviset häiriöt heikentävät suoriutumista vaativissa tehtävissä, kuten esimerkiksi autolla ajossa. Päädyin YP:n numerossa 2/2000 ilmestyneessä katsauksessani (Alkoholin ja kannabiksen haittavaikutusten kautta suomalaisen huumausainepolitiikkaan) suurin piirtein samoihin johtopäätöksiin.

Zimmerin ja Morganin teos on myös laaja katsaus kannabiksen terveysvaikutuksia koskevaan tutkimukseen. Se on kuitenkin rakennettu sikäli eri tavalla, että tiettyjen ydinteemojen osalta esitetään ensiksi marihuanan haittavaikutuksia koskevat myytit ja sen jälkeen tarkastellaan, mikä on niitä koskeva tieteellinen evidenssi. Sama kaava toistuu jokaisen teeman osalta: 1. marihuana ja tiede, 2. lääkkeellinen käyttö, 3. riippuvuus, 4. porttiteoria, 5. rangaistusseuraamukset, 6. Hollannin kannabispolitiikka, 7. keskushermosto, 8. motivaatio, 9. kognitiiviset toiminnot ja muisti, 10. mielen-terveys, 11. rikollisuus, 12. lisääntyminen, 13. raskaus, 14. immuunijärjestelmä, 15. hengityselimistö, 16. varastoituminen kehoon, 17. liikenne, 18. myrkyllisyys, 19. aineen voimakkuus, 20. valistus. Kirjoittajat päätyvät johtopäätökseen, että marihuanan haittavaikutuksia on vahvasti liioiteltu, myytit ovat myyttejä. Kirjan päätösluvussa otetaan poleemiseen sävyyn kantaa jyrkkään kannabispolitiikkaan.

Verrattaessa teoksia toisiinsa oleelliset erot ilmenevät perusteellisuudessa, poleemisuuksessa ja poliittisuudessa. Kummassakin kir-

jassa on käytetty pitkälti samaa lähdemateriaalia, mutta Kalantin, Corrigallin, Hallin ja Smartin katsaukset ovat selvästi perusteellisempia. Kirjojen johtopäätöksissä ei ole asiallisia eroja, mutta ne poikkeavat toisistaan poleemisuuden suhteen: kun Kalant, Corrigall, Hall ja Smart esittävät pelkästään faktatiedot, niin Zimmer ja Morgan iskevät purevasti samoilla faktoilla marihuanamyyttejä vastaan. Zimmer ja Morgan kritisoivat myös avoimesti Yhdysvaltojen kannabispoliitikkaa. Yleisesti ottaen Kalantin, Corrigallin, Hallin ja Smartin teos on näistä kahdesta tieteellisempi, mutta tämä ei suinkaan tarkoita sitä, että Zimmerin ja Morganin kirja olisi pelkästään pamfletti. Se perustuu yhtä lailla tutkittuun tietoon.

Valitettavasti suomalaiset eivät voi lukea omalla äidinkielellään näitä teoksia. En pitäisi niiden kääntämistä mahdottomana, sillä kysyntää luulisi löytyvän. Tai sitten ei. Jospa kansalaiset ja viranomaiset eivät ha-

luakaan todenmukaista tietoa kannabiksesta? Toivottavasti tämä ei ole fakta.

PEKKA SAARNIO

HAROLD KALANT & WILLIAM CORRIGALL & WAYNE HALL & REGINALD SMART (EDS.)
THE HEALTH EFFECTS OF CANNABIS
TORONTO: CENTRE FOR ADDICTION AND MENTAL HEALTH,
1999
526 s.

LYNN ZIMMER & JOHN MORGAN
MARIJUANA MYTHS MARIJUANA FACTS
A REVIEW OF THE SCIENTIFIC EVIDENCE
NEW YORK: THE LINDESMITH CENTER, 1997
241 s.

ROMANIT EU:N KYNNYKSELLÄ

Slovakian ja Puolan romanien pienimuotoinen invaasio Suomen rajoille on aiheuttanut monenlaista polemiikkaa sekä Suomen ulkomaalaispolitiikasta että EU:n jäsenyyttä haluavien entisten sosialistimaiden ihmisoikeustilanteesta. Sekä tieteenkin selvityksiä ja selontekoja, viranomaistyötä.

Romaniväestöön kohdistuvalla viranomaistutkimuksella on satavuotiset perinteet, mutta etenkin 1940-luvulla, ”mustalaispolitiikan” syntyessä, sekä Suomessa että Ruotsissa tehtiin laajoja ja perinpohjaisiakin selvityksiä romaniväestön

elinoloista. Varsin pian myös kansatieteilijät, perinteentutkijat ja sosiologit liittyivät joukkoon, mutta 1980-luvulla kiinnostus kotimaiseen romanikysymykseen muutti luonnettaan.

Ruotsalainen etnologi Karl-Olov Arnstberg on perusteellisessa ja kriittisessä, paikoin suorastaan ilkeässä kirjassaan *Svenskar och zigenare* (Carlsson, Stockholm: Carlsson, 1998) luonnehtinut romanitutkimuksen kehitystä siirtymäksi ”naiiveista realisteista” ”solidaarisiin ekspertteihin”. Arnstbergin (itse)kriittisessä katsannossa solidaari-

set ekspertit ovat, kaikessa sympaattisuudessaan, yhtä kaukana romanikulttuurin ja valtaväestön suhteiden ydinongelmista kuin ”naiivit realistit”.

Ulkomaalaisviraston tutkija Arno Tanner liittyy tutkimuksellaan pitkään viranomaistutkimusperinteeseen. Perinteen varhaisemmat edustajat tekivät työtään huolella ja antaumuksella, tekivät hyvää virkamiestyötä oman aikansa ehdoilla. Tässä suhteessa Tannerin selvitystyö jatkaa perinnettä kunniakkaasti. Tanner on perannut perusteellisesti laajaa, hajanaista ja todistusvoimail-